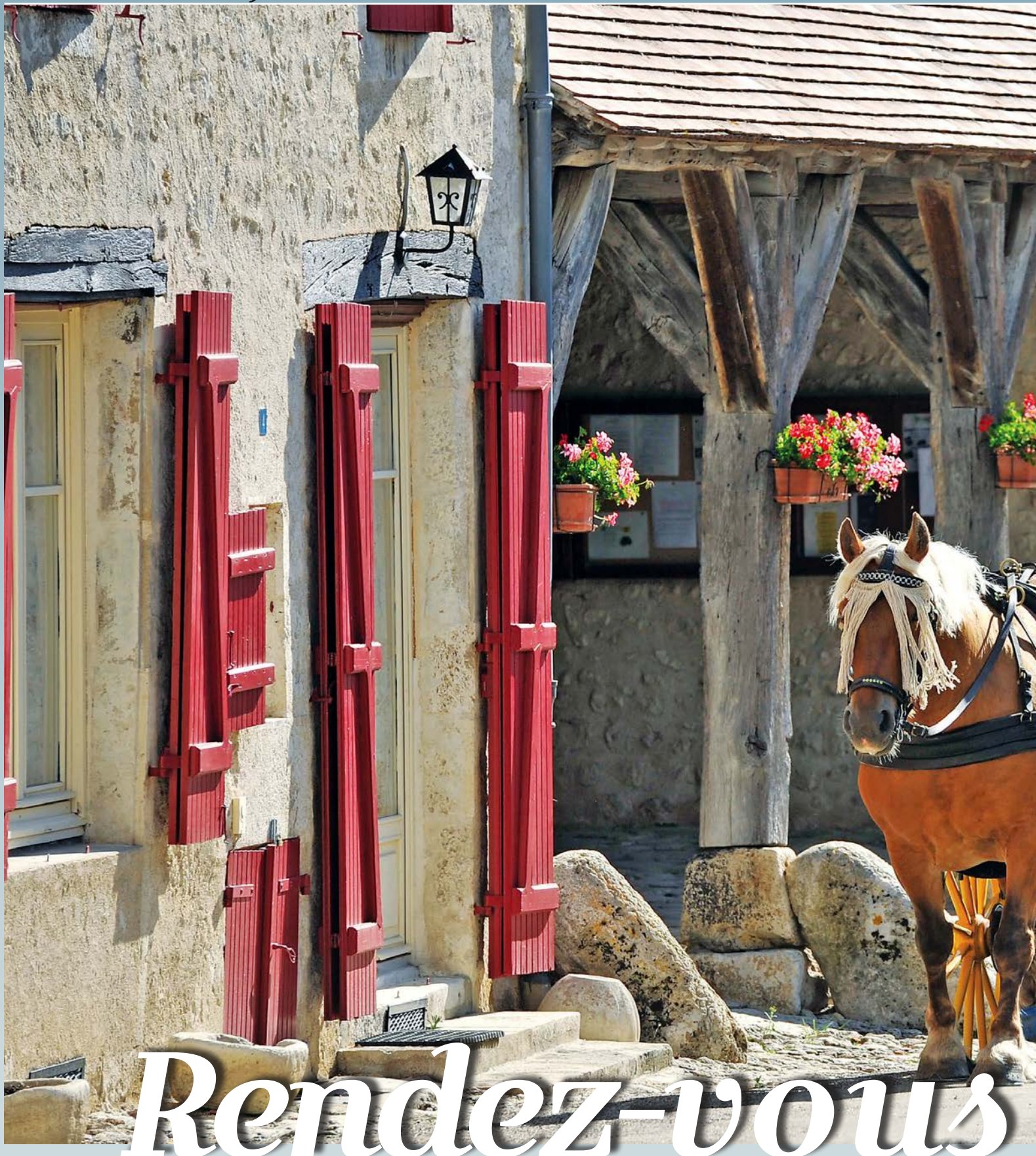

Cover story

Rendez-vous

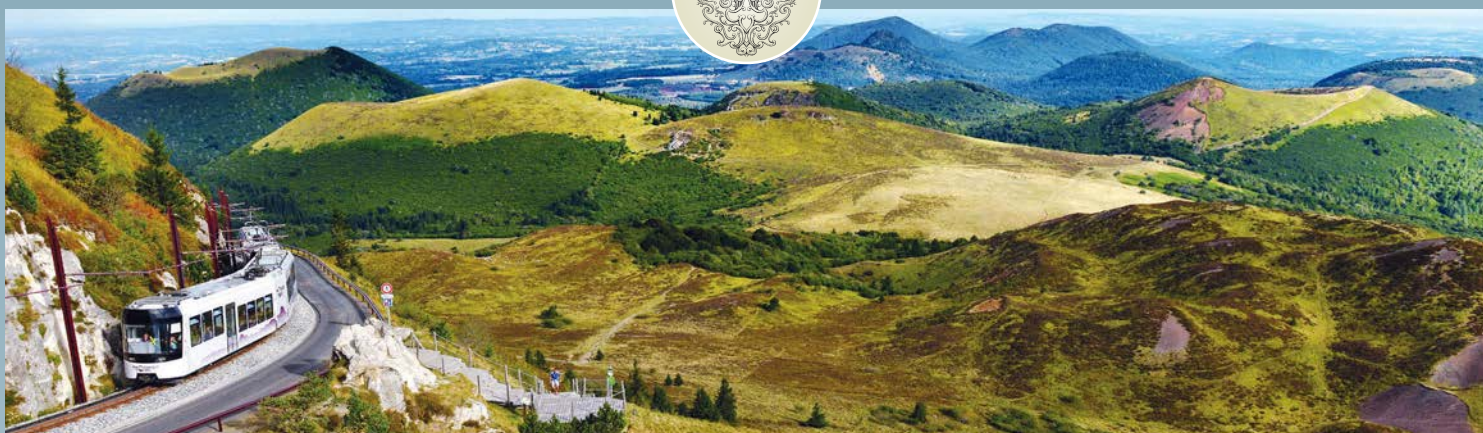

Indiferent de numărul de vizite pe care l-ai făcut în Franța, fiecare nouă călătorie îți lasă senzația că descoperi ceva pentru prima dată. Surprinzător, câteva secrete bine-păstrate ale Hexagonului se ascund chiar în centrul lui, în încântătoarea și puțin cunoscuta regiune Auvergne.

de Diana-Florina Cosmin, Auvergne

în Franța

7 destinații din Franța neștiută

Ape termale care au născut produse cosmetice renumite în întreaga lume, două dintre cele mai frumoase sate din lume, cartierul general al muștarului franțuzesc tradițional, Capitala mondială a cuțitelor și încă multe secrete aflate în inima Franței, dar pe care foarte puțini ajung să le cunoască pe viu. Ce-ai zice de o vizită?

de Diana-Florina Cosmin, Auvergne

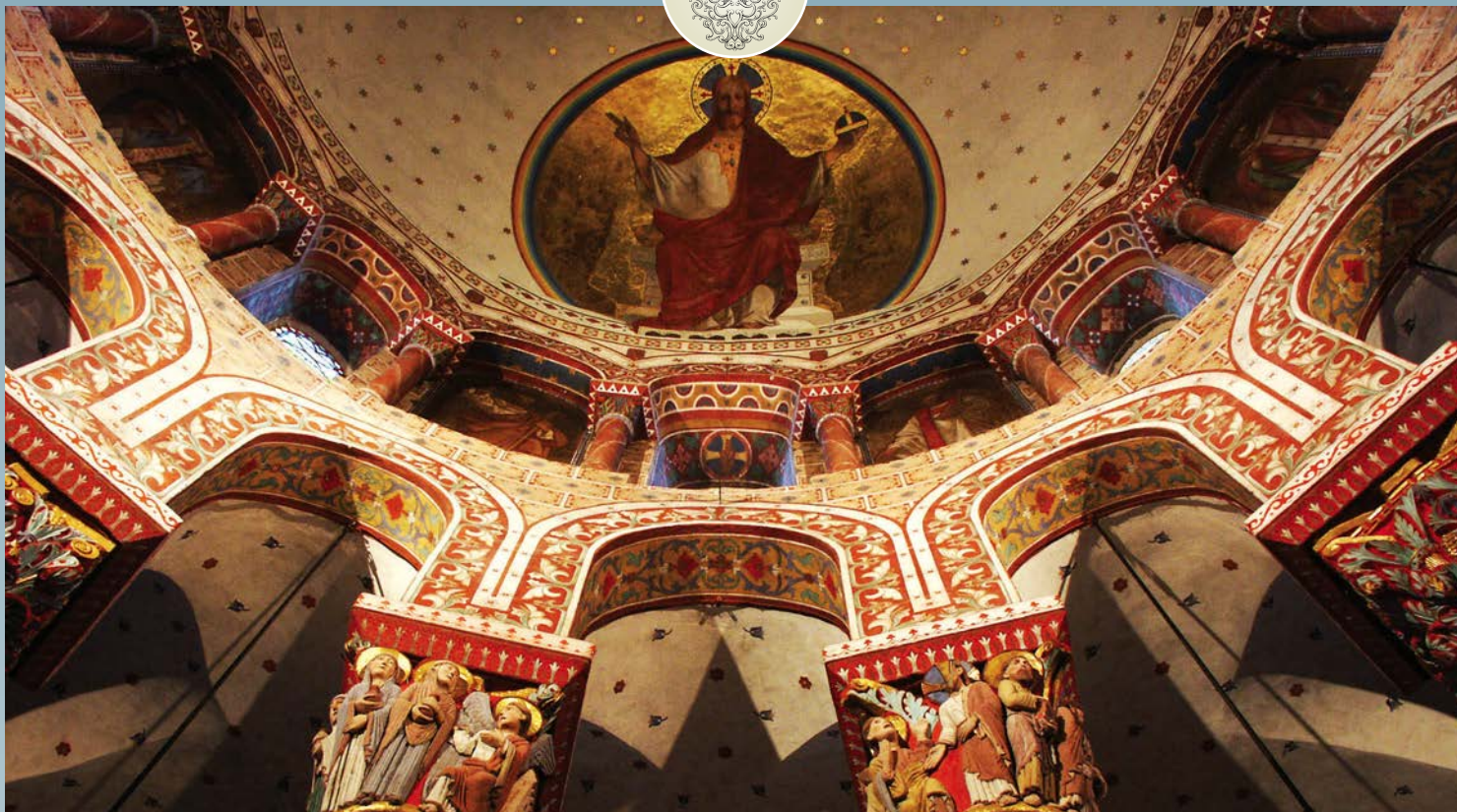
Recunosc, înainte să ajung în Auvergne, nutream în raport cu Franța o serie de convingeri de turist cosmopolit și sigur pe el, care crede că a văzut cam tot ce era de văzut. În fond, bifasem podgoriile din Bordeaux, eternul Paris, Avignon-ul din cântecele copilăriei, toate orașele de pe Coasta de Azur, plus Marsilia, Grenoble și cam toate orașele cunoscute care îți vin în minte când te gândești la Franța și, cu siguranța de sine a turistului cu state vechi, mă simțeam sceptică vizavi de promisiunile unor „revelații extraordinare”.

Și totuși, când am pus pentru prima oară piciorul jos din tren în gara din Moulins-sur-Allier, din regiunea Auvergne, mi-am dat seama că ratasem tocmai miezul. Miezul la propriu, pentru că regiunea cu pricina se află chiar în mijlocul Hexagonului, în ceea ce localnicii numesc „marea intersecție a Franței”, locul prin care e musai să treci pentru a călători dintr-un colț al țării în altul, dar în care prea puțini se opresc cu adevărat să privească, să observe sau să dea binețe. În fond, când a fost ultima dată când te-ai oprit să miroși trandafirii... în mijlocul unei intersecții?

„Avem lucruri superbe de arătat, dar din păcate am fost mereu considerați mai mult un teritoriu de trecere între celelalte regiuni”, îmi explica ghidul meu, Baptiste, enumerându-mi toate lucrurile pe care Auvergne le-a dăruit lumii, păstrându-și însă un nemeritat anonimat. Pe lângă brânza Saint-Nectaire, apele termale de la Vichy, muștarul de Charroux, celebrele cuțite de Thiers și încă un întreg șirag de produse sau experiențe turistice faimoase, Auvergne reprezintă o bucătică autentică din Franța rurală, precum cea în care Victor Hugo își proiecta intrigile din sânul familiei Thénardier, una dintre cele mai îndepărtate și dragi amintiri literare ale copilăriei mele și a multora.

După aproape o săptămână petrecută în inima Franței, imaginea mea despre viața rurală „à la française”, dar și despre francezi în general, s-a nuanțat considerabil. Este zona în care se cumpără castele vechi, care au aparținut cândva unor figuri istorice despre care am citit cu toții prin cărți; unde pajiștile se întind la nesfârșit între sate din Evul Mediu și unde lumina are culoarea aurie a vinului de Saint-Pourçain (mândria viticolă a regiunii); unde casele ridicate în piatră adăpostesc magazine cum numai în ilustratele

alb-negru din alte vremuri mai găsești: boutique-uri de retușuri de costume vechi, de pahare pictate manual și de mirodenii recoltate din propria grădină, ateliere de săpunuri handmade, mori de sare și de zahăr și cafenele minuscule unde se vând *crêpes* făcute în casă. E un loc unde poți găsi un muzeu high-tech vis-à-vis de o catedrală în stil romanic (sunt 250 în toată regiunea) fără ca alăturarea celor două să-ți lezeze nici privirea și nici sensibilitățile culturale și unde cele mai multe dintre pensiunile și așa-numitele „*chambres d'hôte*” (echivalentul românesc al statului „în gazdă”) sunt certificate ecologic, după un concept care aparține exclusiv acestei regiuni: „nattitude”. Mai precis o combinație între natură, mâncare gătită cu ingrediente locale (inclusiv 14 restaurante cu stele Michelin) și multe oportunități de mișcare și explorare, sub forma a 150 de kilometri de trasee traversabile cu bicicleta sau pe jos, printre cei 80 de vulcani adormiți din „La Chaîne des Puys”.

Și, tocmai pentru că mâncarea este foarte gustoasă, Auvergne mai este numită, pe lângă intersecția Franței, și „platoul cu brânzeturi” al Hexagonului: aici se produc cinci tipuri de brânzeturi cu origine controlată, mai precis Saint-Nectaire, Cantal, Fourme d'Ambert, Bleu d'Auvergne și Salers, dar și vinurile care să li se potrivească și care se diferențiază prin consistența ușoară, puțin fructată și deloc aspră. Și, pentru a dovedi că tot ce este vechi și cu tradiție nu exclude nicidecum coeficientul de „cool”, Auvergne se mândrește, de anul acesta, și cu un *hashtag* dedicat pentru Instagram și Facebook, astfel încât toate fotografiile postate de turiști să se regăsească sub aceeași umbrelă. Astfel, dacă recomandările noastre de mai jos te vor inspira pentru propria ta escapadă franțuzească sau dacă pur și simplu vrei să vezi cum s-au mai

distrat și alții înaintea ta printre vulcanii auvergnezi, poți folosi cu încredere hashtag-ul *#proauvergne*. Iată ce îți propunem să vizitezi sau să încerci măcar o dată în viață:

Catedrala din Issoire

Pe lângă calitățile arhitecturale – fiind considerată unul dintre cele mai rafinate exemple ale stilului romanic – abația Saint-Austremoine din Issoire este singura construcție catolică din lume pe care am văzut vreodată sculptate, pe pereții exteriori, toate cele 12 semne zodiacale.

Justificările istorice există: în perioada în care a fost construit edificiul, secolul XII, astrele reprezentau modalitatea predilectă de „tălmăcire” a viitorului, considerându-se inclusiv că fiecare zodie reprezintă o etapă din drumul vieții lui Iisus Hristos. Dincolo de acest detaliu însă, sobrietatea exteriorului este, după obiceiul epocii, compensată de interiorul extrem de elaborat: biserica a fost pictată în 1855 de către Anatole Dauvergne și Antonius Mayoli, picturile pe pereții lăcașurilor de cult fiind o raritate în ziua de azi în lumea catolică, dar o practică extrem de răspândită în Evul Mediu. Tot ca element care o face deosebită, coloanele Altarului prezintă încă sculpturile originale romanice ale ultimelor momente din viața lui Iisus, de la Cina cea de Taină până la momentul Învierii.

Un atelier de făcut cuțite la Thiers

Nicăieri nu am văzut și nici nu cred că voi mai vedea vreodată atâtea cuțite strânse la un loc precum în șiragul de magazine și

ateliere din Thiers, care poate fi numit fără niciun dubiu „Capitala mondială a cuțitelor”. Ca să-și pecetluiască definitiv faima dobândită încă din secolul al XV-lea, pe lângă nenumăratele magazine de unde poți cumpăra orice fel de piesă ascuțită - de la banalul briceag de 15 euro și cuțitele cu forme speciale pentru tăiat măslina, pizza sau roșii până la macete cu mânerul din lapis-lazuli, ebonită sau fildeș care costă câteva mii de euro - localitatea mai deține un muzeu al cuțitelor și o sculptură sub formă de cuțit care tronează în piața centrală.

Arta realizării manuale a cuțitelor reprezintă una dintre tradițiile la care francezii țin cel mai tare. Nu-ți cumperi cuțite doar când ai nevoie de un set nou pentru tăiat legumele în bucătăria de acasă, ci atunci când vrei să ai o piesă pe care s-o poți lăsa moștenire generațiilor viitoare. Pentru că da, la francezi achiziția unui cuțit - fie el cu lamă fixă sau mobilă, stil fluture, de supraviețuire, de luptă sau de vânatoare - presupune un întreg ritual pentru care trebuie să fii mai întâi pregătit și apoi inițiat. „Cuțitul a fost companionul omului încă din epoca preistorică și fiecare model reprezintă o idee născută în imaginația cuiva, al cărei design se face din gesturi”.

Vizita la Atelierul Robert David din Thiers, fondat în 1919, mi-a amintit de o discuție avută cu doi ani în urmă cu ginerele unui celebru vinificator din Bordeaux, în timpul unei călătorii de presă. „Când vei fi suficient de pregătit și crezi că vrei un cuțit special, doar al tău, spune-mi și voi chema eu pe cine trebuie” ne povestea el atunci, râzând cu poftă. „Asta mi-a zis socrul meu la una dintre primele noastre întâlniri”.

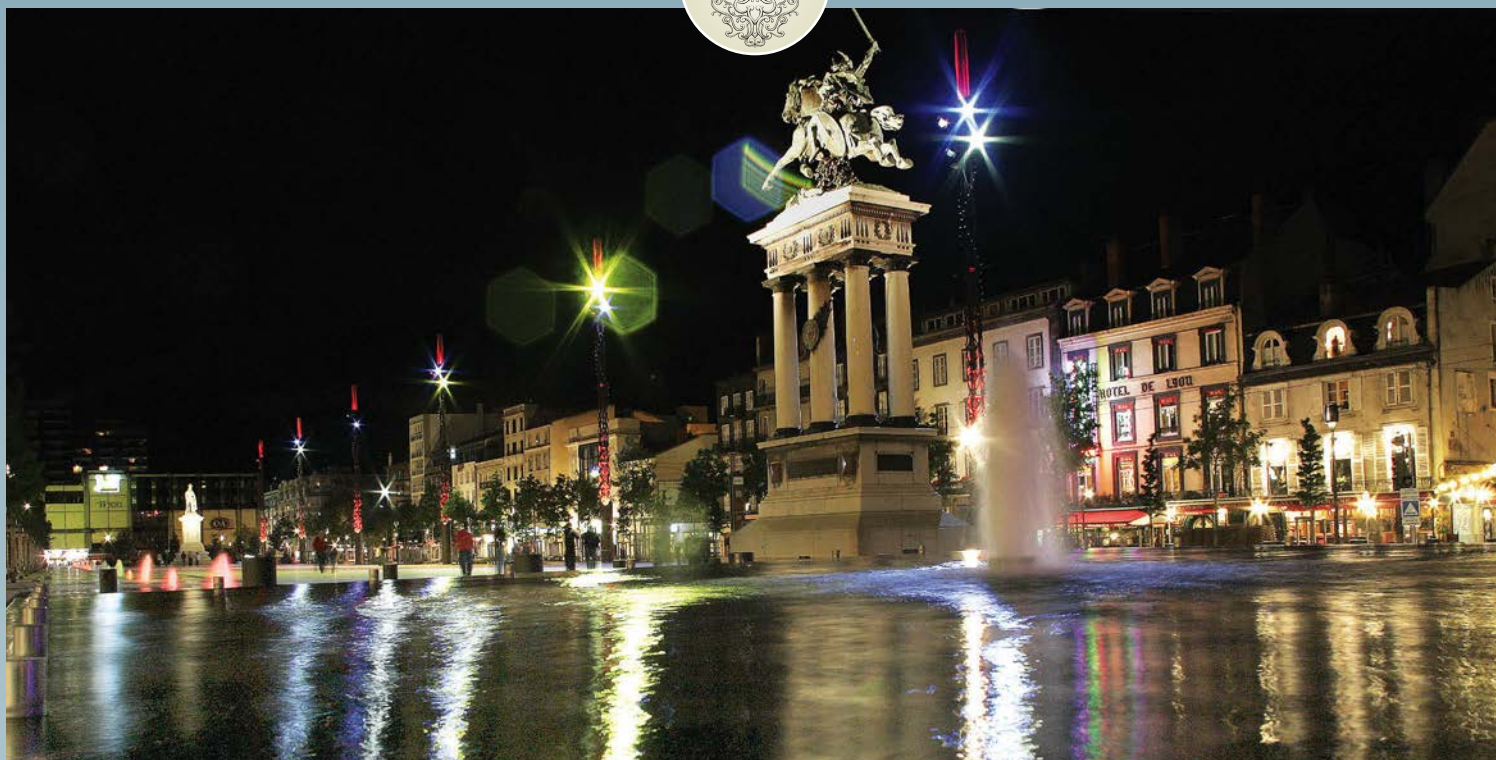
Am râs și eu, dar văzând acum cu câtă seriozitate tratează francezii cuțitele, nu-mi mai vine neapărat să râd, ci să pun mai multe întrebări, ca să mă lămuresc de ce. Iar dacă acea promisiune „voi chema eu pe cine trebuie” te duce cu gândul la societăți secrete și

frății oculte, realitatea nu este chiar departe. Toți producătorii de cuțite din Thiers sunt uniți, de 185 de ani, de așa-numita „Confrérie du Couteau” („Fraternitate a cuțitului”), inițiată de patru dintre cei mari-maestri în arta cuțitelor din Thiers.

Ca și în lumea brânzeturilor și a vinurilor fine, și cuțitele au o „origine controlată”, totul realizându-se după principii de calitate și strictețe care n-au nimic de-a face cu „frăția”, ci cu regulile precise. Astfel, dacă vreunul dintre producătorii agreați din zonă plănuiește să introducă un nou model de cuțit, el trebuie mai întâi să-și susțină proiectul în fața unui juriu, primind permisiunea de producție doar dacă ideea trece de acest examen. Motivul: un model prost poate strica imaginea Thiers în lume.

Și, tot de dragul renumelui pe care îl are orașul, mii de persoane vin în fiecare an pentru a participa la ateliere speciale unde își pot realiza manual propriul cuțit, familiarizându-se, preț de o oră și jumătate, cu noțiuni tehnice rezervate doar „connaisseurilor”: faptul că niturile cuțitului nu se bat pe drept, ci în unghi sau că, după asamblarea cuțitului, se aplică o serie de lovituri de ciocan stânga dreapta, pentru ca „lama să respire”. De la vârsta de opt ani în sus, poți fi acceptat la un astfel de atelier, plecând acasă cu propriul tău cuțit.

Pentru a pecetlui ineditul orașului, la prânz am avut ocazia să gust probabil cea mai stranie „specialitate” franțuzească - o felie de pâine proaspăt scoasă din cuptor, având deasupra somon afumat cu capere și... popcorn - pe care am tăiat-o în două folosind cel mai ciudat cuțit din lume: un model cu lama în forma conurilor vulcanice Chaîne des Puys, creat de către, firește... un designer de cuțite, pe nume Philippe Bourmilhas. Cât despre sloganul orașului, el este unul care se potrivește mănui, ori, mai bine-zis, precum lama pe cuțit: „Munca stăruitoare învinge totul”.

Un weekend în Clermont-Ferrand

Cea de-a doua cruciadă a pornit din fața unei catedrale construite pe locul craterului unui străvechi vulcan și concepută deliberat drept o combinație între celebra Notre Dame de Paris și la fel de faimoasa „Sainte Chapelle”. Într-o propoziție, aceasta ar fi revelația pe care ți-o prilejuiește Clermont-Ferrand (capitala regiunii Auvergne), supranumit „Orașul Negru” datorită clădirilor construite din rocă vulcanică de culoare închisă.

Deși fiecare veche cetate are povestea ei mai mult sau mai puțin palpitantă, modul în care Clermont-Ferrand s-a născut din împreunarea a două orașe concurente și, implicit, a două povești de Ev Mediu, pare cu adevărat demnă de un episod din faimosul serial „Urzeala Tronurilor”. Pentru că în secolul al XI-lea puterea decizională la nivelul orașului era concentrată în mâinile episcopului de Clermont, un grup de conți extrem de nemulțumiți de situație decidenți, în anul 1020, să-și construiască un nou oraș, la câteva zeci de kilometri de primul, numindu-l Montferrand.

Din acel moment, între episcop și nobilii răzvrătiți se naște o concurență acerbă, fiecare latură încercând să-și câștige de partea sa locuitorii zonei, atrăgând în același timp faimă și glorie la nivel național, prin diverse realizări artistice. Astfel, după o vizită la Paris, unde admiră Catedrala Notre Dame și superbe vitralii de la „Sainte Chapelle”, episcopul se reîntoarce în Clermont cu decizia fermă de a construi o catedrală cel puțin la fel de spectaculoasă precum cele văzute în Capitală. Îi contractează pe aceiași artiști care și-au lăsat semnătura pe „Sainte Chapelle” din Paris și copiază identic rozeta Sfârșitului Lumii de la „Notre Dame”. Rezultatul: o catedrală monumentală, al cărei altar este absolut identic cu celebra „Sainte Chapelle” și ale cărei arcuri și vitralii amintesc de „Notre Dame

de Paris”, un melanj bulversant la prima vedere, dar care a făcut celebră catedrala în întreaga Franță. Pe lângă aceasta, Clermont-Ferrand se mai laudă și cu o biserică din portofoliul UNESCO, „Notre Dame de Port” (realizată în secolul XII, dar cu un amestec incredibil de motive romane, bizantine și arabe), care reprezintă una dintre opririle pelerinilor aflați pe drumul către Santiago de Compostela.

Cât despre finalul „Urzelii Tronurilor”, Clermont și Montferrand au fost unite la începutul secolului XX sub titulatura „Clermont-Ferrand”, meritul fiind în primul rând al companiei Michelin, care a presărat pe distanța dintre cele două localități nesfârșite clădiri de locuințe pentru angajații săi, ajungând în cele din urmă la conectarea lor definitivă. Pe o hartă politică însă, cele două zone ale orașului pot fi diferențiate cu ușurință chiar și în ziua de azi: Clermont are configurație urbană eterogenă și ușor haotică, specifică unui oraș crescut în mod organic de-a lungul timpului, în timp ce în Montferrand (încă există un cartier care poartă acest nume) străzile sunt perfect perpendiculare unele pe celelalte, ca și cum ar fi fost trase cu rigla, detaliu tipic pentru un oraș creat de la zero, după o strategie și un plan bine puse la punct.

Cât despre patriotismul local, oricât de straniu ar părea, el nu a dispărut defel de-a lungul vremii, deși vechea dispută dintre episcopi și nobili este de domeniul trecutului. Dacă întrebi un locuitor din zona vechiului Montferrand în ce parte din Clermont locuiește, răspunsul va fi unul scurt și tăios: „Nu sunt din Clermont, sunt din Montferrand”. Curat „Urzeala Tronurilor”.

Muștarul de Charroux

Unul dintre mai importante orașe din zonă în vremea ducilor de Bourbon, Charroux a căzut în uitare odată cu exodul locuitorilor

din mediul rural către orașele industrializate ale regiunii. În prezent pare un sat de poveste, creat special pentru plăcerea turiștilor, însă cei 400 de locuitori sunt atât de mândri și sincer dedicați cauzei lor regionale, încât orice urmă de circumspecție pălește de la prima vizită. În numele acestui patriotism regional, actualii localnici au ales, la mijlocul anilor '60, în colaborare cu primăria, să cumpere toate casele abandonate din sat, să le restaureze și să continue meșteșugurile tradiționale care asigură de secole tradiția Charroux-ului. Strategia a funcționat: nu doar muștarul de Charroux și-a recăpătat faima mondială, dar localitatea se află, în prezent, pe lista celor mai frumoase sate franțuzești (titulatura „Les Plus Beaux Villages de France”), un clasament întocmit din 1982 încoace de către o asociație dedicată explorării și evaluării celor mai pitorești cotloane ale Franței.

Am avut ocazia să asist la procesul de realizare a uleiului de alune și a muștarului de Charroux, în cazul acestuia din urmă principală diferență față de specialitatea similară de Dijon constând în ingrediente. Cel de Charroux este realizat din boabe aduse tocmai din Québec și presate (cu un utilaj special de trei tone) într-un lichid – numit „verjus” - obținut din vin alb de Saint-Pourçain, oțet făcut în casă și condimente specifice. Pasta astfel formată trebuie să stea în repaus timp de minimum 48 de ore, pentru ca muștarul „să se așeze”. „Boabele dau caracterul picant și lichidul dă gustul de ansamblu”, îmi povestește Oliver Maenner, care produce muștar de Charroux în propriul atelier, după rețeta preluată de la tatăl său.

Ca dovadă că muștarul este un mod de viață în Charroux, acesta se folosește inclusiv în deserturi. Am gustat un macaron pe bază de muștar și vin roșu Saint-Pourçain care putea rivaliza cu toate creațiile îndrăznețe ale lui Pierre Hermé, combinația între dulce, picant și acru fiind absolut fabuloasă. Și, pentru ca promenada pe străduțele pietruite ale satului să fie desăvârșită, nu poți rata, ca turist, două dintre cele mai pitorești detalii ale locului.

Primul îl reprezintă biserița în stil romanic, a cărei turlă nu a fost terminată niciodată, din motive care au născut adevărate legende locale. Se spune că hughenotii ar fi zădărnicit planurile constructorilor sau că Revoluția Franceză s-ar fi pus în calea celei de-a doua tentative de finalizare, dar asta nu-i știrbește nicidecum farmecul. Cât despre cel de-al doilea amănunt, acesta este o curte de formă rotundă, străjuită de case, în jurul căreia s-a format inițial satul, în perioada Evului Mediu. Numele său: „Cour des Dames”, după doamnele care stăteau tacticoase la șuetă pe băncile din fața caselor lor.

Brânza de Saint-Nectaire

Une vie de vache à Saint-Nectaire. Acesta este sloganul sub care producătorii de brânză de origine controlată din localitatea Saint-Nectaire își îmbie vizitatorii să vadă o după-amiază „din viața unei vaci”. La ferma Bellonte, aflată la cea de-a opta generație de producători de brânză, 100 de calupuri sunt produse zilnic din laptele proaspăt muls de la cele 110 vaci din rasa Montbéliarde, crescute după principii tradiționale și bio, care implică inclusiv destresarea animalelor și apelarea lor pe numele inscripționat pe o plăcuță atârnată deasupra culcușului.

Brânzeturile Saint-Nectaire obținute grație lui Calamité, Lea, Cocinelle, Solene sau Tenace sunt apoi maturate apoi până la trei luni în peșteri din secolul IX, unde sunt curățate și întoarse manual, în fiecare săptămână, până când se formează o crustă naturală. Lucru știut, cele mai gustoase brânzeturi sunt cele produse vara, când vacile petrec mai mult timp la pășune, în aer liber, consistența laptelui fiind mai bogată.

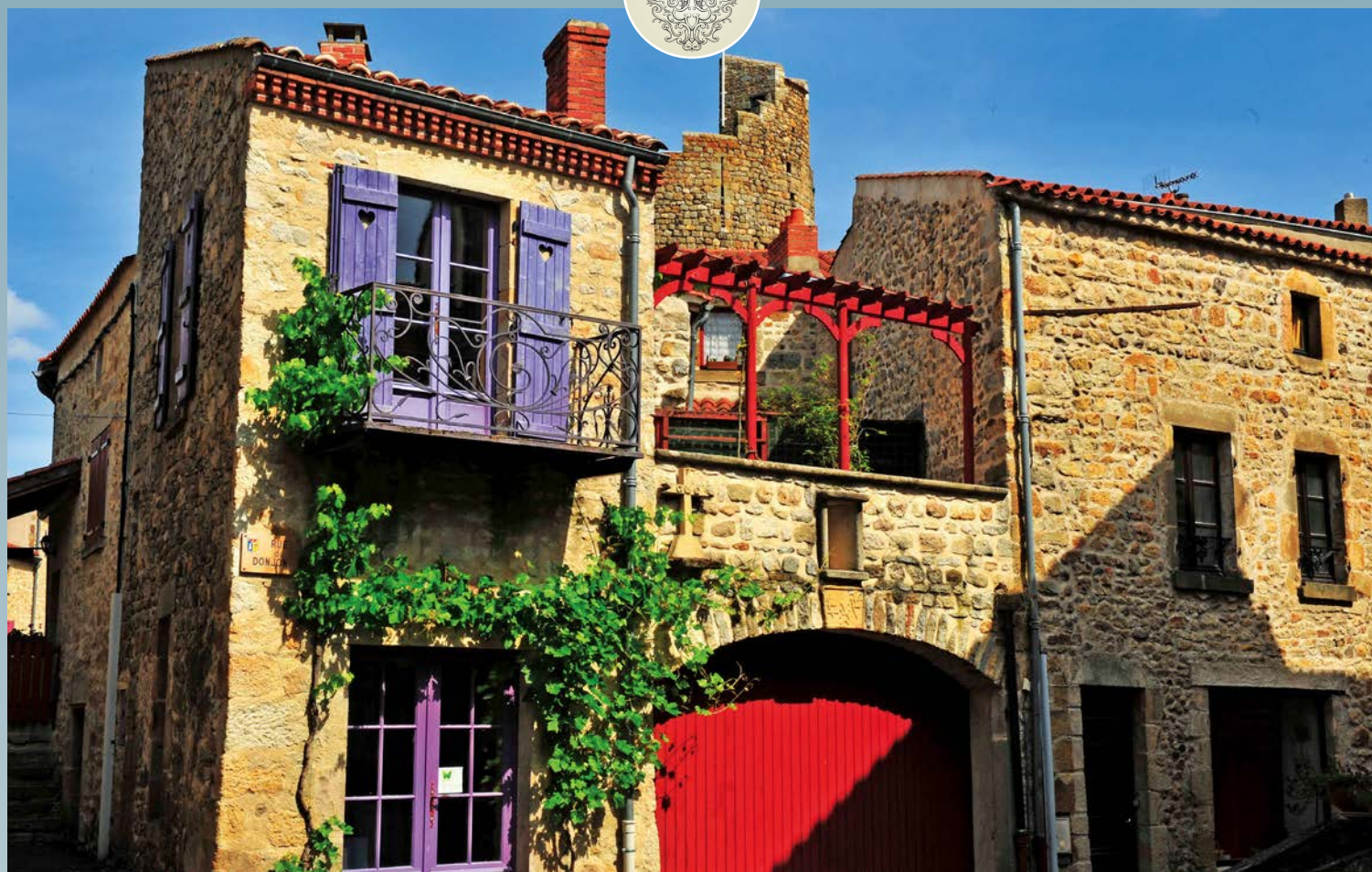
Indiferent de perioada anului însă, standardele de calitate pe care trebuie să le respecte producătorii care au primit dreptul de a folosi apelatia „Saint-Nectaire” sunt drastice, iar urmărirea loturilor produse este extrem de riguroasă.

Fiecare brânză manufacturată vine cu o etichetă specială cu detaliile fermei, inclusiv cu ziua în care a fost produsă și cu numărul unic al respectivului calup.

Fiecare dintre calupurile de un kilogram și jumătate din prețioasa brânză Saint-Nectaire se produce din 15 litri de lapte, iar prețul cu care pleacă de la producător este de 16 euro. În fiecare săptămână, un procent din smântâna obținută din lapte este folosită pentru realizarea deliciosului unt de Saint-Nectaire, încă unul dintre produsele renumite ale zonei.

O plimbare prin Montpeyrroux

Nu are nici 400 de locuitori, dar Caterina de Medici îl numea cândva „Toscana mea din Auvergne”. Cetatea Montpeyrroux, un secret bine-păstrat al Franței, a fost cândva, datorită minelor sale,

principala sursă de ardezie din regiune, dar și un mare furnizor de vinuri de calitate, în perioada Evului Mediu.

Odată cu incidența filoxerei, la mijlocul secolului XIX, și distrugerea viilor, locuitorii s-au răspândit care-încotro, satul păstrându-se însă intact, ca monument închinat trecerii timpului. Pentru că absolut fiecare piatră cu valoare istorică este cartografiată și valorificată în Franța, printre străduțele aproape pustii, săpate în piatră, poți regăsi muzee în miniatură, sub forma unor scuaruri din piatră, în aer liber, unde se află expusă istoria vechilor mine de ardezie, precum și utilajele folosite cândva la extracția acestei roci, extrem de utilizate în construcții în epocă.

Și, tot în bunul spirit franțuzesc, bazat pe armonizarea atentă a tuturor detaliilor, cei nici 400 de locuitori din Montpeyroux nu-și pot vopsi acoperișurile, ferestrele sau gardurile în orice culoare le dorește inima, ci trebuie să respecte spiritul regiunii și nuanțele stabilite pentru zona respectivă: nuanțe de bleu și mentă, tonuri deschise de galben și portocaliu sau movuri.

O plimbare pe străduțele în pantă ale satului este o călătorie în trecut, care se încheie cu un zâmbet: prima străduță care duce către vechea piață a orașului și-a păstrat gloria de-a lungul secolelor, numindu-se „Rue de la Reine”, în onoarea Caterinei de Medici și a afecțiunii sincere pentru Toscana ei din Auvergne.

Recomandare: dacă ajungeți în Montpeyroux, urcați neapărat în turnul ceasului, datând din secolul XIV. Panorama acoperișurilor

colorate deasupra cărora domnește o liniște neverosimilă rămâne unul dintre acele rare momente de grație pe care ne este dat să le trăim într-o viață.

O urcare pe vârful Puy-de-Dôme

Candidat la un loc în Patrimoniul UNESCO al siturilor protejate, cel mai înalt vârf vulcanic din La Chaîne des Puys are o înălțime de 1.465 de metri și, dincolo de atracția exercitată asupra sportivilor și a amatorilor de adrenalină, ascunde un templu din secolul al II-lea d.Hr închinat Zeului Mercur, patronul comerțului și protectorul călătorilor, dar și primul observator din Franța dedicat studiului norilor, fondat în 1872. Din 2012, când, în urma unei investiții de peste 80 de milioane de euro, a fost lansat și trenul panoramic în cremalieră care înconjoară muntele, transportând călătorii până în vârf, peste 600.000 de persoane au bătătorit deja cărările vechiului vulcan, format undeva între acum 8.500 și acum 95.000 de ani. Francezii au demarat deja reconstrucția arheologică a vechilor ziduri ale Templului închinat Zeului Mercur, finalizarea proiectului fiind estimată pentru anul 2015. Dimensiunile monumentale ale străvechiului templu, dar și poziția în vârful conului vulcanic, au și o justificare logică: construcția a fost realizată cu scopul clar de a putea fi văzută de la poalele muntelui, pe teritoriul pe care se află în prezent orașul Clermont-Ferrand. ■

4 muzee pe care nu le vei uita niciodată

Uită de ideea de „muzeu” și obișnuiește-te cu cea de „spațiu cultural interactiv”. Fiecare dintre destinațiile pe care ți le propunem reprezintă o dovadă a revoluției tehnologice care transformă clasicele muzee în adevărate parcuri de distracții culturale.

de Diana-Florina Cosmin, Auvergne

Demult, o caricatură publicată de celebra revistă „The New Yorker” reprezenta harta Europei „așa cum este văzută ea de către americani”. Într-o autoironie fină privind problemele americanilor cu geografia, caricaturistul, el însuși american de origine, delimitase jumătate din Europă trasând o singură săgeată: „Paris”. Mai în glumă, mai în serios, pentru o bună parte a lumii Parisul reprezintă chintesența rafinamentului și a spiritului european, un lucru care nu rănește doar orgoliile celorlalte naționalități de pe continent, ci de la o vreme pare că a început să-i deranjeze și pe francezi.

Chiar dacă aproape 30 de milioane de oameni aleg Orașul Luminilor drept destinație de vacanță, faptul că restul regiunilor sunt trecute cu vederea – iar unele dintre ele aproape necunoscute chiar și francezilor get-beget – a născut o inițiativă inteligentă și pragmatică din partea Ministerului Francez al Culturii, în colaborare cu Atout France, agenția națională de dezvoltare turistică. Numele proiectului: misiunea de descentralizare culturală a Franței.

Raționamentul este imbatabil: de ce ar trebui ca toate atracțiile turistice să se afle în Parisul deja doldora de istorie și de monumente de o valoare inestimabilă, când există atâtea orășele, sate sau târguri prin restul Hexagonului, care ar putea fi așezate astfel pe harta internațională a turismului? Așa a răsărit, într-un orășel de 20.000 de locuitori din centrul Franței, Moulins-sur-Allier, un muzeu spectaculos care găzduiește toate costumele de scenă purtate de către artiștii Operei din Paris (inclusiv ale Mariei

Callas) și ai Comediei Franceze. Designerul și patronul cultural al locului? Însuși designerul de haute-couture Christian Lacroix, care pășește astfel pe urma pașilor celebrei Coco Chanel, care și-a trăit copilăria și adolescența în Moulins-sur-Allier, înainte de a-l părăsi pentru luminile și vraja Parisului.

La câteva zeci de kilometri distanță, în pitorescul orașel de Ev Mediu numit Montluçon, un muzeu high-tech al istoriei muzicii din 1850 și până în prezent a apărut la nici o sută de metri de o biserică din secolul al XII-lea. Cât despre Clermont-Ferrand, capitala regiunii Auvergne și unul dintre cele mai puțin cunoscute orașe din Franța, acesta se poate lăuda cu „Aventura Michelin”, o retrospectivă interactivă a celebrului brand francez și cu „Vulcania”, un muzeu al vulcanologiei sub forma unui parc de distracții cu proiecții 6D, scufundări virtuale în magma vulcanică și cu un spectaculos con vulcanic de 35 de metri adâncime, care respectă toate proporțiile unui vulcan adevărat. Fiecare dintre cele patru experiențe pe care ți le prezentăm în continuare merită încercate într-o viață, mai ales că distracția culturală vine la pachet și cu o destinație neștiută, dar extrem de pitorească, din Franța „reală”.

Centrul Național al Costumei de Scenă, Moulins-sur-Allier

Exact ca în basme, unde diamantele se ascund în cea mai ruginită cutie, iar în spatele celei mai simple uși se ascunde intrarea către tărâmul fermecat, dincolo de porțile „Centre National du Costume de Scène” (CNCS) - o clădire austeră și monumentală din piatră, care găzduia în secolul al XVIII-lea o cazarmă - se

întinde, din 2006 încoace, un muzeu incredibil de 7.000 de metri pătrați, având ca subiect arta spectacolului. Cu o investiție totală de 22,5 milioane de euro, CNCS cuprinde 3.000 de costume de la „Comédie Française”, încă 6.000 de la Opera din Paris, 3.000 din arhivele marilor designeri, de la Coco Chanel la Jean Paul Gaultier, plus o arhivă care se mai ridică la câteva mii. Trecând de zidurile de piatră, nu-ți poți imagina că un loc atât de sobru și auster poate ascunde o asemenea bogăție a culorii și a detaliilor din lumea teatrului și a operei.

Piese (unele datând de la anul 1600) sunt atât de prețioase și fragile la contactul cu lumina, aerul și factorii de mediu încât procedurile de expunere sunt extrem de pretențioase: dacă un costum este expus în vitrină timp de o lună, el trebuie să rămână în arhivă cel puțin un an de zile, pentru a fi restaurat și conservat. Dacă face parte dintr-o expoziție de șase luni, cum a fost cea itinerantă din Taipei în Sao Paulo, șase ani nu va părăsi adevăratul „buncăr” al costumelor, în care, grație legitimației de jurnalist, am avut ocazia să intru. „Aici nu intră absolut nimeni”, mi-a precizat de vreo două ori ghida mea, Anne-Laure, în timp ce mă conducea printre încăperile fără geamuri, unde se aflau toate rafturile și sertarele cu piesele de rezistență aflate încă în curs de restaurare. În hârtie de mătase, costumele Sarei Bernhardt, iar pe câteva manechine create special pe măsura costumelor de către maestrul gipsar Jean Pierre, piese celebre din arhiva lui Coco Chanel și a lui Christian Lacroix însuși.

De dragul interactivității, copiii se pot îmbrăca și pot face fotografii purtând variante în miniatură ale celebrelor costume, iar în weekend se organizează cursuri speciale de familiarizare a

celor mici cu etapele realizării unui costum de scenă și cu diferitele „straturi” care compuneau îmbrăcămintea specifică fiecărei epoci în parte. Există, de altfel, o încăpere dedicată fiecărui tip de costum, piesa de rezistență fiind o cameră de aproape 50 de metri înălțime, cu costume de balet suspendate din tavan, unde se proiectează în buclă scene din baletul „Baiadera”.

Și, dacă tot a venit vorba de balet, francezii îl divinizează pe Rudolf Nureev. Aceasta este concluzia pe care am tras-o după vizitarea secțiunii speciale de muzeu dedicate din octombrie 2013 celebrului balerin, fost director al Operei din Paris. Considerat responsabil pentru modernizarea costumului masculin de balet și un adevărat vizionar al epocii sale, Nureev este deja un simbol național francez, motiv suficient de bun pentru ca apartamentul său din Paris, renumit pentru mobilierul stil și operele de artă, să fie recreat în totalitate în încăperile muzeului. Deși absolut totul, de la pașaportul francez al artistului și până la icoanele vechi pe care le avea pe pereți, se regăsește în camerele din piatră cu tavan înalt, aceste obiecte reprezintă doar o părticică din spiritul artistului, care era atât de bogat și de renumit încât călătorea doar cu o valiză minusculă, având câte o casă sau un apartament luxos în fiecare colț de lume, din Saint Tropez în insulele Sfântul Bartolomeu și din New York în Londra.

Am încheiat vizita în cafeneaua-restaurant a muzeului, un spațiu elegant cu candelabre negre și schițe alb-negru pe pereți, desenat tot de către Christian Lacroix, care a donat muzeului și 1.000 de schițe de modă din propria sa arhivă. După falimentul casei de modă care îi poartă numele, celebrul designer s-a transformat într-un freelancer de succes, care semnează proiecte

punctuale extrem de spectaculoase și populare: de la muzeul costumelor la uniforme personale ale companiei naționale de transport feroviar și de la hoteluri-boutique la trenuri de lux pentru bogății lumii.

Muzeul muzicilor populare, Montluçon

Cum ar fi să bați la tobe și să-ți faci propriul filmuleț numai bun de postat pe YouTube? Să crezi muzică digitală apăsând cu palmele pe un ecran și să vezi cum sunetele ieșite din mâinile tale iau și o formă fizică, printr-o serie de geometrii elaborate, de diferite culori și tipare, care se afișează pe un imens panou suspendat în tavan? Să fii în mijlocul unei săli de muzeu obișnuite și, la un semn, instrumentele muzicale să coboare din tavan și să asisti la concertul ad-hoc al unei fanfare din anii '30? Când am intrat în MUPOP - „Musée des Musiques Populaires de Montluçon” (termenul de „popular” nu se referă la folclor, ci la muzicile reprezentative pentru o epocă), nu mă așteptam la nimic din toate astea. Dimpotrivă, mă gândeam, recunosc, la perspectiva de a petrece două ore privind instrumente muzicale și uitându-mă la poze cu cântăreți din alte vremuri. Și totuși, din momentul în care un aparat micuț mi-a fost agățat de gât, la intrarea în spațiul expozițional de 3.300 de metri pătrați, ceva s-a schimbat.

Muzeul are două spații complementare: parcursul muzical și cel instrumental, iar eu am început cu acesta din urmă, din dorința intimă de a termina mai întâi cu ceea ce credeam a fi partea mai plictisitoare. Nici vorbă. Da, ca în orice muzeu clasic vitrinele conțineau tot multe instrumente muzicale (3.500 mai

exact), cu diferența că acestea din urmă puteau prinde viață la o simplă apăsare de buton. Apropiind micul dispozitiv de la gât de o plăcuță cu led așezată sub fiecare dintre instrumente, poți auzi zgomotul original al unui oboi, al unui flaut, a unei viole „hurdy gurdy” sau a cimpoiului românului Ion Peticilă (care apare inclusiv cu fotografie pe pereții muzeului).

Același principiu se aplică și în traseul muzical al muzeului, care debutează cu muzica rurală din a doua jumătate a secolului XIX și fanfarele anilor '30 și ajunge până la primele tomate, la formațiile rock și la spiritul Woodstock, fiecare având câte o cameră dedicată, unde audițiile încep din jumătate în jumătate de oră. Poți asista la o bucată dintr-un concert Woodstock proiectată pe perețele unei încăperi, la o serată dansantă din anii '50, la o fanfară ad-hoc cu instrumente care coboară în jurul tău din tavan, la ultima repetiție a unei formații rock (în camera originală recreată în întregime dincolo de niște pereți groși din plexiglas) sau la o etapă din procesul de realizare a cimpoiului, în atelierul recreat al celebrului Leon Lestrade.

Partea mea preferată rămâne însă „Sala Mașinilor”, zona în care, după ce ai bifat întreg parcursul muzicilor populare din 1850 și până în prezent, îți poți face propriile experimente muzicale, bătând la tobe, compunând o melodie pe principiu binar (prin atingerea unor ecrane), încropind o mini-simfonie prin atingerea unor pahare de sticlă de diferite mărimi sau distrându-te într-o încăpere specială în care fiecare gest al tău dă naștere unui sunet.

Contabilizând parcursul instrumental și cel muzical deopotrivă, aproximativ patru ore de audiție se află la dispoziția vizitatorilor, ceea ce înseamnă că poți petrece o zi întreagă plimbându-te prin

încăperile muzeului, indiferent de vârstă, gusturi sau educație. De la o bunică nostalgică după balurile tinereții ei și până la un adolescent crescut cu muzică house, oricine poate găsi ceva care să-l captiveze și să i se potrivească. Și, dacă la intrarea în muzeu am privit cu scepticism afișul care făcea reclamă unui super-abonament de un an la muzeu (întrebându-mă, puțin cinic, „Cine ar vrea să mai revină de mai multe ori într-un an într-un asemenea muzeu?”), la final mi-aș fi dorit să am măcar câteva ore în plus la dispoziție, să ascult, să butonez, să privesc și să mă joc de-a compozitorul, învățând în același timp aproape totul despre arta instrumentelor.

AVENTURA MICHELIN, Clermont-Ferrand

Deși Clermont-Ferrand este „orașul nașterii” brandului Michelin (și locul în care se produc, până în prezent, cauciucurile pentru mașinile de curse), nu mă așteptam ca muzeul dedicat să fie mai mult decât o retrospectivă – fie ea și ingenios construită – a istoriei unui brand de anvelope care, întâmplător, a lansat și o serie de ghiduri gastronomice celebre. În fond, în Clermont-Ferrand, totul are legătură cu Michelin, de la stadionul care poartă numele lui Marcel Michelin până la tramvaiele care circulă cu pneuri Michelin sau multitudinea de blocuri de locuințe din zona limitrofă a orașului, construite cândva special pentru a acomoda valul de personal al celebrelor fabrici.

Ceea ce am găsit, în schimb, la „Aventure Michelin” a fost o sumă de povești despre imaginație și business și despre tot ceea ce presupune să fii cu adevărat „înaintea timpurilor tale istorice”. Brandul s-a născut mai întâi în imaginația unei soții ingenioase care i-a sugerat partenerului său de viață să facă un atelier de bile de cauciuc de jucărie pe care să le vândă copiilor din oraș, inspirată fiind de amintirea unei astfel de mingi miniaturale care îi fusese dăruită în copilărie. Succesul lor a născut o întreagă industrie a produselor de cauciuc și, din 1888 încoace, compania a bifat mai multe direcții decât mi-aș fi putut imagina vreodată: de la dezvoltarea primelor avioane Breguet (despre care vorbește și Antoine de Saint-Exupéry în „Micul Prinț”) la inventarea pneului; de la primul pneu inscripționat pe partea rulantă cu inițialele companiei (pentru ca urmele rămase pe carosabil să devină „instrument de marketing”) și prima „mascotă” de brand (omulețul făcut din roți suprapuse, numit Bibendum) până la roți pentru trenuri (există chiar și un tip de tren produs de companie, care încă circulă în Madagascar, numit „Micheline”), la biciclete, tramvaie, roți pentru celebrul avion supersonic Concorde, pentru cărucioare pentru copii sau echipamente utilitare. Ba chiar până la primele apartamente moderne din Clermont-Ferrand, construite pe principii de ergonomie, confort și eficiență, pentru a înlesni viețile angajaților companiei. Și, mai ales, de la prima hartă rutieră pliabilă și de la un serviciu telefonic pe care șoferii îl puteau apela gratuit pentru a primi indicații precise pentru traseele lor prin Franța (inclusiv sfaturi despre cele mai bune locuri în care se pot opri sau pot înnopta) la un set de ghiduri care decid gloria sau decăderea tuturor restaurantelor cu ștaif din lumea-ntreagă.

Ceea ce impresionează cu adevărat la „Aventure Michelin” – construită sub forma a zece spații care prezintă, fiecare, câte un

episod din istoria companiei, totul pe o suprafață totală de 2.000 de metri pătrați - este incredibila viziune de business aflată în centrul poveștii brandului. O vizită de o oră echivalează cu o lecție condensată de branding, marketing, antreprenoriat, inovație și mai-toate valorile pe care oamenii vremurilor noastre le consideră indispensabile pentru succesul în afaceri, dar pe care frații Michelin, fondatorii brandului, le-au aplicat instinctiv, fără să urmeze vreo regulă sau vreun principiu inventat de altcineva.

Fiecare dintre reușitele brandului s-a născut dintr-o atentă observație curioasă, amestecată cu ambiție și cu un strop de îndrăzneală. Doar câteva exemple: ideea de a dota trenurile cu pneuri a venit ca urmare a călătoriei lui Marcel Michelin din Clermont-Ferrand la Paris, noaptea de nesomn din cauza zgomotului și a hurducăturilor garniturii născând astfel o idee de afaceri care a transformat numele Michelin într-un adevărat imperiu; pentru că nimeni nu credea în fiabilitatea pneurilor pentru mașini, cei doi frați au creat de la zero un automobil (L'Eclair), prin care să dovedească superioritatea produsului lor; și, nu în ultimul rând, după ce în timpul războiului a fabricat avioane pentru aviația franceză, tot Michelin a avut ideea construirii primei piste de aterizare pe suprafață dură, pe aeroportul din Clermont-Ferrand. Din fiecare lucru care nu mergea așa cum ar fi trebuit, s-a născut o idee inspirată de afaceri, care generează până în prezent venituri de peste 20 de miliarde de euro anual. Așadar, chiar dacă ideea de a vizita un muzeu dedicat unui brand de anvelope nu vă surâde la

prima vedere, îl recomandăm ca radiografie interactivă a evoluției lumii în care trăim, dar ca și un mic tratat despre imaginația care te poate duce mai departe decât ai visat vreodată.

Vulcania, Clermont-Ferrand

Ce loc ar putea fi mai bun pentru un muzeu tematic despre vulcani decât... în mijlocul a 80 de vulcani stinși? Aflat la 20 de kilometri distanță de Clermont-Ferrand și la tot atâția de vulcanii din lanțul muntos Puy-de-Dôme, Vulcania reprezintă una dintre atracțiile Franței centrale.

Pe lângă un con vulcanic de 35 de metri înălțime, atât de convingător construit din rocă încât fumegă și scoate sunete specifice (și unde se fac periodic mici demonstrații de lumină și pirotehnie), parcul de distracții cu temă culturală cuprinde proiecții 4D despre originea vulcanilor din zonă (pregătește-te pentru zgâlțâieli, efecte sonore, ba chiar și șerpi speriați care se zbat pe lângă gleznele tale) sau despre etapele erupției vulcanului indonezian Toba, totul pe un ecran gigantic de 415 metri înălțime, printre cele mai mari din Europa.

Alte atracții: un submarin care coboară la 3.000 de metri în camera magmatică, recreând expediția Magma Explorer III, un simulator de tornade, tsunami, căderi de meteoriți și avalanșe. ■

Informații despre organizarea călătoriei pe atout-france.fr

Castelul lui Saturn

Cum a decis fostul director internațional al ghidurilor Michelin să renunțe la un job desprins din visurile oricărui corporatist pentru a deveni castelan? La 54 de ani, Emmanuel Pénicaud și soția sa au cumpărat un castel aproape distrus din secolul XIII, care aparținuse cândva Caterinei de Medici, și i-au dăruit a doua viață... în turism.

de Diana-Florina Cosmin, Saint-Saturnin

„I-a cumpărat soției lui un castel, iar mie soțul nici nu-mi mai ține minte ziua de naștere“. Am zâmbit, recunosc, auzind câteva șoapte sincer-impresionate în spatele meu, în timp ce intram, alături de un grup de jurnaliști din toată lumea, în casa lui Emmanuel Pénicaud. Termenul „casă“ este o precizare necesară, având în vedere că francezul locuiește aici din 2006, alături de soția sa, dar nu și suficientă, căminul soților Pénicaud fiind un castel medieval în toată regula, care domină cu înălțimile sale panorama satului Saint-Saturnin din Auvergne. „Știu că sună poetic să trăiești într-un castel“, îmi aruncă francezul un zâmbet de bunic aristocrat, „dar realitatea este că 200% din timpul, banii și energia noastră se duc către întreținerea acestui loc“.

Să fii, în secolul XXI, castelanul unui edificiu de acum opt sute de ani, asupra căruia nu doar timpul și-a lăsat amprenta, ci și o sumedenie de proprietari mai mult sau mai puțin puși pe înavuțire, nu este nicidecum treabă ușoară. Dar cu șapte ani în urmă, când Pénicaud – pe atunci „directeur général monde“ pentru departamentul de hărți și ghiduri al conglomeratului Michelin – a luat decizia de a renunța la toată viața lui pentru o aventură medievală, totul părea nespul de firesc și de frumos. Așa cum pare și acum, în ciuda greutăților, fiindcă pe măsură ce renovează câte o nouă porțiune din fortăreața de bazalt din secolul XIII, cei doi soți simt satisfacția extraordinară de a reînvia o bucată de istorie, ca și cum ai readuce pe drumul cel bun un prieten drag care a nimerit pe căi greșite.

După ce vor fi terminat cu renovarea interioară (mai lipsește podul), au în plan restaurarea grădinilor „à la française“ în stil renescentist, pentru ca edificiul să-și recapete în totalitate gloria

de odinioară. La începuturile sale, trona asupra satului cu același nume, servind ca mijloc de intimidare a dușmanilor și resort de siguranță pentru săteni, însă urmărind firul poveștii din secolul al XIII-lea până în prezent, destinul castelului seamănă nespus de mult cu cel al unui nobil scăpătat, care pleacă din sferele înalte ale aristocrației și ajunge să cunoască agonia sărăciei.

După ce, în 1650, Caterina de Medici îl primește moștenire de la mama ei, regina îl lasă la rândul său moștenire ficei sale, Marguerite de Valois. Odată cu Revoluția Franceză, soarta castelului se schimbă radical, el ajungând să fie, pe rând, naționalizat, vândut la licitație, revândut, apoi dezmembrat și vândut pe bucăți (de la piatră până la țiglele de pe acoperiș). După mai bine de două sute de ani de agonie, este „salvat” de două familii bogate din sat, care se unesc pentru a-l cumpăra, donându-l apoi măicuțelor din zonă, pentru crearea unui orfelinat. După ce și acesta este închis, la începutul secolului XX, castelul rămâne părăsit, dărăpănat și fără stăpân.

„Măicuțele au avut mare grijă de copiii de la orfelinat, dar niciun fel de grijă de castel”, rezumă Pénicaud. „Ceea ce, având în vedere vremurile în care au trăit, nu e deloc de condamnat”. Francezul a reușit să cumpere în cele din urmă castelul căutându-i pe urmașii celor două familii care îl donaseră măicuțelor și, din 2006 încolo, încearcă să refacă ceea ce se poate refăce și să reconstituie din imaginație lucrurile din care nu a mai rămas absolut nicio urmă de-a lungul timpului. Spiritul artistic și dragostea sa pentru frumos au și o justificare pe linie genealogică: strămoșii săi au fost, în secolul al XVII-lea, primii manufacturieri de email pentru scopuri comerciale, până atunci acest material fiind folosit exclusiv în lăcașuri de cult. Mai mult, pentru că micii producători nu obișnuiau să-și semneze creațiile, numele Pénicaud este prima semnătură care apare vreodată pe creațiile emailate. „Practic înainte de noi nu există nicio altă semnătură pe vreun produs din email”, zâmbește el. „Pénicaud este începutul”.

Pentru a-și susține pasiunea, francezul și soția sa își folosesc propriile economii de-o viață, dar și veniturile încasate prin închirierea celorlalte cinci camere ale castelului. Prețul începe de la 170 de euro pe noapte pentru două persoane, în apartamentul „Paul & Virginie”, și ajunge la 240 de euro pentru apartamentul de trei persoane „Ludovic al III-lea” sau chiar la 280 de euro pentru apartamentul de 5 persoane botezat „Duchesse”. În ziua vizitei noastre, soții Pénicaud așteptau o familie din Canada, care rezervase pe internet apartamentul „Duchesse” și ultimele pregătiri se aflau în toi.

Chiar și când nu au oaspeți însă, cei doi își petrec tot timpul în *château*, alături de motanul lor negru botezat „Henric al IV-lea”, fie desfășurând activitățile tipice ale oricărei gospodării, fie căutând să „cârpească” și să rezolve pe ici-pe-colo problemele bătrânului castel. „Dacă nu stai într-o casă, nu poți s-o controlezi”, explică el. „Și atunci ajunge să te controleze ea pe tine”. Vorbește dintr-o experiență îndelungată și costisitoare pe alocuri: dacă n-ar fi locuit tot timpul în castel, n-ar fi observat la timp unele probleme latente, cum ar fi prăbușirea lentă a hornurilor sau retezarea progresivă a stâlpilor din holul de intrare, pe care le-a surprins chiar înainte să provoace daune iremediabile. „Să zicem că sunt cel mai bun client al meșteșugarilor, pietrarilor și artizanilor din zonă”, face el haz de necaz. „Dar nu puteam rămâne indiferent la suferința acestui loc atât de greu încercat de-a lungul vremurilor”.

La 62 de ani, cât are în prezent, Pénicaud caută să lase cuiva castelul, o persoană care să fie, ceea ce el numește, „un om de bine și un proprietar de suflet” pentru un loc care a trecut de-a lungul vremii de la patrimoniul regilor Franței până la uitare și abandon în cea mai neagră mizerie. Caută un proprietar care să înțeleagă această istorie, să nu se teamă să scoată bani din propriul buzunar ca să repare și să păstreze un crâmpei de istorie și, mai ales, care să investească în fiecare dintre aceste acțiuni și puțin suflet.

În aceeași seară a vizitei mele la castel, pregătindu-mă de îmbarcare în „naveta de scufundare magmatică” din parcul de distracții Vulcania (aflat la câteva zeci de kilometri de Saint-Saturin), am surpriza de a-l regăsi pe Emmanuel Pénicaud în stânga mea, la coada extrem de disciplinată de la intrare. În timp ce vorbim, jovial, despre castelul lui și despre oaspeții care tocmai i-au sosit din Canada, observ cum unul dintre cei doi domni aflați în spatele nostru devine, brusc, extrem de atent la conversația noastră. Prinzând momentul oportun, mai exact când se dă undă verde intrării în „Magma Explorer III”, își face loc printre noi, timid, cu o carte de vizită în mână: „Mă scuzați, am auzit că aveți un castel. Și eu am un castel, tocmai l-am cumpărat. Mi-ar plăcea dacă am putea face schimb de experiență”. Am ieșit de la aventura mea vulcanică zâmbind larg, nu doar grație călătoriei virtuale la 3.000 de metri în craterul unui vulcan, ci datorită unei revelații simpatice prilejuite de situație în sine. Unde altundeva decât în Franța te-ai putea găsi în aceeași încăpere cu doi proprietari de castele veniți să petreacă o seară relaxată într-un parc de distracții? ■

Artă, ape și aristocrați

Dantelăria de clădiri Art Nouveau din vremea lui Napoleon al III-lea și poveștile adevărate despre fețele regale care veneau vara, ca în pelerinaj, în orașul izvoarelor termale fac Vichy-ul una dintre cele mai discrete și elegante destinații pe care ți le-ai putea dori pentru o vacanță tihnită, „a la française”.

de Diana-Florina Cosmin, Vichy

Nu m-aș muta la Paris, dar mi-aș petrece măcar un an din viață în Vichy. Știu că sună scandalos pentru orice persoană îndrăgostită de luminile și farmecul Parisului (eu fiind, la rândul meu, una dintre acele persoane), dar dacă tumultul Capitalei franceze n-a reușit niciodată să mă seducă într-atât încât să mă visez pariziană, cele câteva zile petrecute la Vichy mi-au lăsat o liniște atât de tihnită în adâncul sufletului încât mi-ar plăcea să fiu, pentru o vreme, o „vichyssoise”. Ceea ce are doar parțial legătură cu faptul că jumătate din suprafața orașului este acoperită de parcuri luxuriante, că însuși Napoleon al III-lea avea aici o casă în stil colonial în care-și petrecea verile sau că este paradisul produselor cosmetice naturiste.

În apărarea mea, nu sunt nici pe departe singura care a trăit o astfel de dragoste „la prima vizită”. Pentru izvoarele sale, dar și pentru localizarea strategică în mijlocul unei regiuni de vis, Vichy a fost mereu o mică perle a coroanei, râvnită cândva de însuși Iulius Caesar, care s-a luptat de două ori pentru cucerirea ei cu galii conduși de eroul local Vercingetorix. Și, dacă regiunea Auvergne

este cunoscută pentru salba de 80 de vulcani stinși care fac deliciul amatorilor de drumeții montane încărcate de adrenalină, Vichy este orașul care a beneficiat din plin de avantajele mai puțin vizibile ale solului vulcanic: încă de la începutul secolului al XVII-lea, apele termale din zonă erau folosite de către nobilime, fiind renumite pentru efectul benefic asupra pielii și a organelor interne (de la probleme ale dinților sau ale articulațiilor până la scăderea nivelului de zahăr din sânge, în cazul diabeticilor), dar și pentru vindecarea sau ameliorarea unor boli fără leac.

Astfel, moda tratamentelor spa la Vichy datează încă din vremea Regelui Soare, când una dintre doamnele de vază din Franța la acea vreme, Marchiza de Sévigné, petrece doi ani în oraș pentru a-și trata artrita reumatoidă cu apă din izvoarele termale. Întoarsă la Paris, începe să răspândească în stânga și-n dreapta povești despre apele miraculoase din Vichy, făcând prima formă modernă de „publicitate” orașului și transformându-l, din vorbă-n vorbă, într-un adevărat „Saint Tropez” al epocii sale. Crescând popularitatea locului în rândul aristocraților, apar și primele spa-uri, cel mai

famos păstrat până în prezent fiind „Les Célestins”, de la începutul secolului XX. Clădirea, extrem de impunătoare, are o cupolă din mozaic tipică stilului maur, fiind astfel vizibilă influența vizitatorilor din țările arabe de-a lungul secolelor, pe lângă personalitățile locale, precum ducii de Bourbon sau familia Bonaparte. Și, ca o picanterie care face de fiecare dată deliciul doamnelor, interiorul este prevăzut cu balcoane asemănătoare lojelor de la teatru, dar al căror scop a fost gândit de la bun început ca pur funcțional: doamnele de viță nobilă care frecventau spa-ul pentru diverse tratamente își petreceau timpul dintre procedurile terapeutice la etaj, privind de la balcon către celelalte doamne – la fel de cunoscute în epocă - ce-și făceau apariția pe porțile spa-ului, observându-le și comentându-le fără milă.

Cu un asemenea trecut, nu e de mirare că mai bine de 80% dintre fațadele din Vichy sunt listate ca monumente de patrimoniu, stilul Art Nouveau fiind cel mai evident în „Parc des sources”, parcul central în care se află captate izvoarele. Realizată în 1903, în vremea lui Napoleon al III-lea (el însuși un iubitor al locului),

dantelăria albă din fier forjat de 700 de metri lungime, care adăpostește cele cinci izvoare băubile (celelalte șase sunt folosite pentru prepararea nămolurilor de tratament) duce din prima clipă cu gândul la stilul Turnului Eiffel. Pe bună dreptate, având în vedere că Gustave Eiffel lansase, cu ocazia Expoziției Universale din 1889, moda geometriilor elaborate din fier, iar construcția în stil Art Nouveau care adăpostește izvoarele termale a fost adusă tocmai de la Paris în aceeași perioadă.

Nimic despre mareșalul Pétain. Aceasta ar fi singura regulă, nescrisă de altfel, pe care trebuie s-o urmezi ca turist în Vichy. Dincolo de calmul reconfortant al micului orașel francez și de eleganța somptuoasă a clădirilor-bijuterie pe care le întâlnești la tot pasul, Vichy-ul este ca o femeie frumoasă care are un secret teribil ce-i stă povară pe suflet. Și, chiar dacă Regimul colaboraționist de la Vichy, din perioada Celui de-al Doilea Război Mondial, este un

capitol închis și aproape uitat, cei 30.000 de locuitori ai orașului încă se feresc să vorbească despre fatidica zi de 10 iulie 1940, când cea de-a treia republică franceză a fost abolită, fiind proclamat noul stat francez, aliat cu Germania nazistă.

Privind retrospectiv, alegerea orașului a avut mai puțin de-a face cu voința locuitorilor și mai mult cu logistica: la acea vreme, prin prisma turismului, orașul avea cele mai moderne linii telefonice din Franța și, strategic, se afla în zona neocupată. Totuși, această moștenire tristă încă persistă, în formă fizică, prin plăcile comemorative de pe frontispiciul superbeii clădiri a Operei (unde a fost semnat tratatul), dar și ca tristețe de profunzime, vizibilă instantaneu pe chipurile locuitorilor, dacă le pomenești cumva de acel capitol demult închis.

Pe o notă pozitivă însă, tot opera din Vichy – a doua ca mărime din Franța după opera din Paris și realizată tot în stil Art Nouveau,

în nuanțe de alb și auriu – are meritul de a fi transformat orașul în capitala franceză a muzicii. Pentru a evoca perioada dintre cele două Războaie Mondiale, când orașul avea două companii de operă, patru orchestre simfonice și balerini de talie mondială precum Rudolf Nureev sau Anna Pavlova țineau capul de afiș al spectacolelor, Opera din Vichy a menținut acest obicei al concertelor de muzică clasică până în zilele noastre. Mergând câțiva pași mai departe, există și celebrul Cazinou din Vichy, renumit la începutul secolului XX pentru muzica bună, mâncarea fină și petrecerile memorabile.

Nu poți să te întorci din Vichy (dacă nu tânjești, ca mine, să-ți prelungești vacanța pe o perioadă nedeterminată) fără câteva creme și loțiuni organice pe bază de apă termală de Vichy, dar mai ales fără o pungă supradimensionată de... bomboane, așezată strategic pe fundul valizei. Celebrele „pastilles de Vichy”, bomboanele alcaline de formă octogonală, au fost inventate în 1825, de

către un chimist francez ingenios care a reușit să concentreze o parte din mineralele izvoarelor termale ale zonei într-un produs de farmacie care să poată fi purtat cu sine mai lesne decât o sticlă cu apă termală, mai ales că aceasta din urmă nu rezistă îmbuteliată mai mult de câteva zile. La aproape două secole distanță, niciun francez care se respectă nu mestecă gumă sau dropsuri pentru o respirație îmborsărită, ci are mereu în buzunarul hainei sau într-un compartiment discret din poșetă o cutiuță de „Pastilles de Vichy” (cu extract adăugat de mentă, anason sau lămâie), care, pe lângă beneficiile evidente, îmbunătățește în mod natural digestia și are și rolul unui supliment nutrițional cu multiminerale. Nu numai că înțeleg pasiunea lui Iulius Caesar pentru acest loc, dar de acum înaintea celebrului dicton roman „Sanitas per aquam” – sănătate prin apă – de la care vine și abrevierea modernă de „spa”, mă va duce mereu cu gândul la fațadele dantelate din Vichy. ■

Amintiri din Marele Război

Pentru că anul acesta se împlinesc o sută de ani de la izbucnirea Primului Război Mondial, Marna, Verdunul sau Arras-ul redevin furnicare de oameni veniți din toate colțurile lumii. Indiferent dacă este doar un capitol din cartea de istorie, un episod dureros din istoria personală sau o curiozitate geografică, până în 2018 liniile de front de altă dată redevin puncte de interes pe harta turistică și istorică a lumii.

de Diana-Florina Cosmin

Se spune că emoțiile pe care ni le trezește fiecare loc în care ajungem de-a lungul vieții nu țin doar de percepțiile personale, ci și de energia înmagazinată de-a lungul timpului în locul respectiv. N-am fost prea convinsă de această teorie, până când nu am vizitat câteva locuri care, în ciuda pregătirilor sufletești pe care mi le făcusem în avans, mi-au trezit emoții mult mai profunde decât mi-aș fi imaginat vreodată. Primul a fost terenul viran pe care se ridicau cândva spre cer turnurile gemene din New York, la doi ani după episodul „9/11”, și care mi-a trezit pentru prima dată un sentiment straniu de gol interior. Au urmat „Pearl Harbor” și epava „US Arizona”, lagărele de la Auschwitz și Birkenau și vechile tunele săpate între Coreea de Sud și cea de Nord, iar dintre toate locurile pe care le-am văzut vreodată, cele în care s-au desfășurat evenimente de viață și de moarte rămân printre cele mai vii și mai cinematografice din mintea mea.

De aceea, când am aflat că noua direcție de promovare turistică a francezilor pentru următorii trei ani are legătură cu vechile fronturi de bătălie din Primul Război Mondial, n-am ridicat din sprâncene, asemeni unora dintre jurnaliștii prezenți la conferința de presă. Dimpotrivă, am înțeles perfect demersul și, cred eu, toți cei care vor veni să revadă acele locuri sunt oameni care au înțeles și simt pe deplin. Prima manifestare a acestui gen de turism a început, de altfel, la câțiva ani după încheierea războiului, când foștii soldați sau rude ale acestora au început să simtă nevoia de a-și închide anumite cercuri ale existenței prin revederea locurilor în care au luptat sau unde oameni dragi și-au pierdut viața.

Totuși, abia începând din anii '50, odată cu descentralizarea culturală promovată intens de către francezi și autonomia oferită fiecărei regiuni întru promovarea propriilor atuuri, primăriile locale au început să-și plece din nou privirea asupra patrimoniului istoric pe care îl aveau de apărut, iar câmpurile de bătălie abandonate și uitate au devenit obiectul unei misiuni culturale interministeriale. Scopul acesteia: celebrarea tuturor rămășițelor din „La grande guerre”, pentru ca istoria să poată fi transmisă pe viu și după ce nu vor mai exista martori în viață.

Dincolo de faptul că fiecare dintre noi a citit, a auzit sau a avut un bunic ori un străbunic care să-i povestească, unul dintre motivele pentru care „Marele Război” a rămas atât de întipărit în conștiința maselor a fost și caracterul său profund internațional: timp de cinci ani, de la Marea Nordului până la frontiera elvețiană a Franței, de-a lungul a aproape 1.000 de kilometri, milioane de oameni de pe cinci continente au luptat pentru aceleași cauze. Acum, la o sută de ani distanță, strămoșii lor se vor putea plimba printre tranșeele și urmele de mine din pădurea Vosges, se vor reculege în cimitirele și memorialele de la Artois, vor putea înțelege realitățile vieții de soldat la memorialul Péronne sau vor putea intra în galeriile subterane de la Aisne și Oise. Vor fi expoziții organizate ad-hoc, piese de teatru puse în scenă pe vechile fronturi de bătălie, proiecții de film, lecții pentru cei mici sau spectacole de lumini și umbre. Chiar mai mult, și viitoarea ediție a celebrului Tur al Franței va fi memorială, cicliștii pedaland și printre câteva

dintre locurile emblematice din istoria tragică a Marelui Război. Pentru că francezii rareori întreprind ceva fără să vadă imaginea de ansamblu, strategia generală de promovare a acestei direcții numite „turism de înțelegere a istoriei” implică, în primul rând, ateliere de pregătire cu toți hotelierii și proprietarii de restaurante din zonele respective. Așadar, indiferent dacă vei călători prin Franța de plăcere sau cu scopul declarat de a vedea anumite locuri istorice, e foarte probabil ca un *concierge* sau un *maître d'* să-ți atragă elegant atenția asupra unui obiectiv turistic din zonă care are legătură cu „*La grande guerre*”. Ori, în anumite cazuri, asupra poveștilor celor care și-au lăsat în aceste locuri o bucată

din sufletul lor, precum scriitorul Rudyard Kipling, care, după ce și-a pierdut fiul în Primul Război Mondial, a petrecut ani de zile plimbându-se prin toate satele din Franța, la bordul Rolls Royce-ului său, în speranța găsirii chiar și celei mai mici informații despre locul în care își găsisese sfârșitul. Dincolo de povești și amintiri însă, inițiativa francezilor ar putea avea un efect de celebrare tăcută și semnificativă: pe lângă sălile somptuoase de la Versailles, imaginea Parisului și a orașelor-lemnă ale Franței, fiecare călător ar putea pleca acasă cu o bucată din propria sa istorie. ■

Informații pe rendezvousenfrance.com